

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:	
Egész évre	4 frt.
Félévre	2 „
Negyedévre .. .	1 „

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjajkért kapják.

Kéziratok nem adatnak vissza.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnok —, az esetleges reklamáziók pedig a kiadóhivatalnak küldendők.

Pünkösti vezérczikk.

Kibocsátja:

XIII LEO PÁPA.

Krisztus minden hívőinek, kik e levelet olvasni fogják, üdvösséget kíván és apostoli áldását adja.

Az anya gondos szeretetéhez nagyon illik az a kívánság, melyet az egyház soha sem szűnik meg Isten előtt tolmácsolni az iránt, hogy mindenütt, hol keresztények laknak ugyanazon hit uralkodjék a szivekben s ugyanazon istenesség vezérelje a cselekvéseket. Azért is mi, kik e földön az isteni Pásztor, amint képviseljük, ugy szellemiben is követjük, a katolikus nemzeteket nem szüntünk meg soha ugyauerre buzdítani, most pedig még hathatósabban buzdítunk ez irányban azon nemzetek körében, melyeket az egyház már régóta hív lángoló vágygyal kebelére vissza. Napról-napra villágosabban láthatja mindenki, hogy főleg kitől várunk mi segítséget és növekedést: Istent hívjuk mi segítségül, kit sok oknál fogva az irgalmasság Atyjának nevezünk, a kié az elmék felvilágosítása s az akaratok üdvösségre való kegyelmes terelése. A katolikusok bizonyára nem téveszhetik szem elől súlyját és nagyságát az ügynek, melyre mi vállalkoztunk; — mert e körül fordul meg az Isten és a keresztény név dicsőségének növekedésével kapcsolatosan sok, igen sok embernek az üdvössége. Hogyha ők ezeket, a mint illik, alaposan és vallásos szellemmel meggondolják, bizonyosan érezni fogják szivökben ama fensőbb szeretetnek erejét és lángját, mely az Isten kegyelme által semmitől sem riad vissza és nem kimél semmi fáradságot sem a testvérek érdekében. Így be fog teljesedni az, a mit mi oly élénken óhajtottunk, t. i. hogy a hívek nemcsak abban a bizalomban fognak velünk lelkesen egyesülni, hogy igyekezetünknek sikere lesz, hanem egyuttal mindjárt minden tőlünk kitelhető módon segítségünkre fognak jönni, kivált a segítségnek avval a nemével, melyet Istentől az ájtatos és alázatos imák szereznek meg. — Az ájtatosság eme köteletségének teljesítésére egy időszak sem látszik alkalmasabbnak annál, melyben hajdan az apostolok, azután hogy Urunk felment a menynekbe, összegyülekezének s „állhatatosok valának

egyakarattal az imádságban az asszonyokkal és Máriával, Jézus anyával,“ várva az erőt onnan felülről minden malasztokkal. Abban a dicsőséges teremben ugyanis, és a Szentlélek eljövételének titka által, az egyház, mely már Krisztus lelkében megfogamzott és az ő halálakor meg is született vala, valami új isteni ihletés hozzájárultával még azuap megkezdé működését minden népek között, a melyeket valamennyi köteles a keresztény hit és élet ép-ségére rávezetni. Rövid idő alatt gazdag és bő gyümölcsök mutatkoznak, melyek közt van a szivek ama nagy egysége, melyet nem lehet eléggé ajánlani bámulatra és követésre egyaránt, a mely szerint: „a hívek sokaságának egy szivök s egy lelkök vala.“

Ebből az indító okból mi jónak itéltük a katolikusok ájtatosságát intelmeink által buzdítani, hogy a b. szűz Mária és a szent apostolok példája szerint az alatt a kilencz nap alatt, melyek Pünkösöd ünnepe előtt folynak le, egyértelemben és kiváló buzgósággal imádkozzanak az Istenhez, esedezve könyörögve hozzá evvel a felhívással: „Emitte Spiritum tuum, et creabuntur, et renovabis faciem terrae.“ Valóban, a legbecsesebb és legüdvösebb javakat várhatjuk ő tőle, ki az igazság Lelke, a ki a szentírásban az Isten titkait ismeretette meg és a ki az egyházat szakadatlan jelenlétével erősíti; akiből, mint a szentség élő forrásából, a megigazulás által Isten fiaival fogadott lelkek csodálatos növekedést és tökéletesedést nyernek az örök üdvösségre. A Szentlélek sokoldalú kegyelméből a megigazult lelkekre ugyanis isteni világosság és lángoló buzgalom, gyógyulás és erő, vizasztalás és megnyugtatás, a jó keresésére irányuló minden törekvés s a szent cselekvés termékenysége örök adományképp árad ki. Ugyanezen Szentlélek az ő ereje által az egyházban ugy működik, hogy valamint ennek a mysztikus testnek Krisztus a feje, épp ugy a Szentlélek találó hasonlaltal az egyház szivének nevezhető; mert a szivnek rejtett befolyása van, és azért hasonlítja össze a szivvel a Szentlelket, a ki láthatatlannal életi és egyesíti az egyházat.“ Minthogy tehát a Szentlélek teljességgel maga a szeretet s minthogy e miatt kiválóan neki tulajdonitjuk a szeretetnek minden művét,

nagy erősen remélhetjük, hogy az ő befolyása által a tevélyég és romlás szelleme félre szoríttatván, mind-egyre jobban fog érvényesülni és virágozni a lelkeknek amaz egyetértése és összetartása, mely az egyház gyermekeit megilleti. Oh vajha tehát ezek mindnyájan, az apostol utelme szerint, „semmit se tegyenek versengéssel“, hanem „ugyanegyet értsenek egyenlő szeretettel birjanak“, és így „teljessé tevén az én örömemet“, apolgári társadalmat is épp és sokoldalulag virágozóvá tegyék. A katolikusok emez egymásközt való egyetértésének eme keresztyénies példaadásából, és az isteni Vigasztaló segítségül hívásának e szent gyakorlásából alapos reményt lehet méríteni, hogy hathatósan fogják előmozdítani a veliüket egy értelmén nem levő testvérek visszaegyesülését, hogy így ezekben is „ugyanazon érzés legyen, mely a Krisztus Jézusban“ és hogy egykor, osztozván a mi hitünkben és reményünkben a tökéletes szeretetnek mindenek fölött kívánatos kötelékei által is hozzánk legyenek kapcsolva. Azért is mi ezeken a nagy áldásokon kívül, melyekkel azok, kik felhívásukat lelkesen követik, Isten részéről ájtatosságukért és testvéri szeretetükért elhalmoztatni fognak, mi nekik az egyház kincstárából szent bucsukat is engedélyezünk jutalmul.

Mindazoknak tehát, kik Pünkösöd előtt 9 egymásután való napon mindennap ájtatosan, akár nyilvánosan, akár magánosan, elmondanak valamely imát kiválóan a Szentlélekhez intézve, mi minden egyes napra hét évi és hét napi bucsut engedélyezünk. Ezenfelül teljes bucsut engedélyezünk, akár ezen napok egyikére, akár magára Pünkösöd napjára, akár nyolczadának valamely napjára, mindazoknak, kik az általunk fentebb kijelölt szándékunkra imádkoznak, föltéve, hogy szabályszerűen megtisztultak bűneiktől a gyónás és megerősödtek a szent áldozás által. Még azt is megengedjük, hogy ha valaki, ájtatos vouzalmát köveve, a megszabott föltételeket a Pünkösödöt követő nyolcz napok valamelyikén teljesíti, ezt a két bucsut másodsor is megnyerheti. Hatalmunknál fogva elhatározzuk és kimondjuk azt is, hogy ezeket a bucsukat per suffragium (kérésnép) át lehet ruházni a tisztító helyen szenvedő jámbor lelkekre is, és hogy ezek a bucsuk a következő években is érvényesek lesznek, föltéve, hogy az előirt szokott szabályok megtartatnak.

Kelt Rómában, szent Péternél, a halász gyüriüje alatt, 1895. máj. 5-én, pápaságunk tizeunyolczadik évében.

De Ruggiero Kajetán bíbornok.

A magyar klérus egyenruhájáról.

Értekezés **Kovács Gyárfástól.**

(Különös tekintettel az erdélyi egyházmegyére.)

Midőn ezimzett thémám kidolgozásához szándékoztam ogni, azon ezel lebegett előttem, hogy kivált a világi olvaóknak papi egyenruházatunkról bizonyos tájékoztatást nyujsnak őket a ruháról az egyházi egyén rangjára következtetni

segítségem. Mert hisz a mai kíváncsi társadalomban nem közömbös dolog annak tudása, hogy valamint badserégünknel a külső jelvényekről az utolsó közlegény állásától a legmagasabb katonai méltóság viselőjének rangjáig következtethetünk úgy jó tudnunk azt is, hogy egy vagy más színű, szegélytű reverenda, kalap, palást, öv stb. miféle rangos egyházi férfit takarnak — illetve a magyar világi papságot rangja szerint milyen ruházat illeti meg?

Azonban mielőtt e kérdésre megfelelőék, az egyházi egyenruházatról egy némely dolgot előre elmondok.

Milyenek kellett lenni régi időkben a világi papság egyenruhájának, erre nézve egyetemleges döntvénye vagy épen törvénye nincs az egyháznak, hanem annak meghatározása az illető megyés püspök jogköréhez tartozott. Legalább ez tűnik ki a trienti zsinat 14-ik ülése 6-ik fejezete alól, hol igen súlyos egyházi büntetések mondatnak ki azokra, kik saját rendjüknek megfelelő s püspökjük által elrendelt vagy megparanosolt öltözetet nem viselik. (Juxta ipsius Episcopi mandatum.)

Milyen volt tehát a trienti zsinat előtt az egyházi rendnek megfelelő és a püspök által előirt papi egyenruházat mind alakja, mind színe és anyagjára nézve; erről maga a zsinat is hallgat, annál is inkább, mert a ruházat ügyében intézkedőnek a püspököt ismeri el, követelményül csak azt tüntetvén tel kiválóan, hogy a ruha *proprio ordini congruens* — legyen.

Azért a papi egyenruházatról mind a trienti zsinat előtt, mind utáni időkbel keveset és csak azt tudjuk, hogy¹⁾ a ker. religió V. századaig a papok (is) úgy öltözködtek, mint a többi keresztyének. Az V. század kezdetén Franciaországban némely papok a külső ruházatra nézve különböztetni kezdék magukat a világiaktól. Amit I. Coelesztin pápa megtudván, a viennei és narbonnei püspököknek levelet irt, az említett tettet kemény szavakkal rosszalván s nevezetesen egyebek közt így irván: „Különböznünk kell a néptől nem köntös, hanem tudomány és jó erkölcs által“ (Fleury. Hist. Eccl. I. XXIV. §. 56.) A VI. században a világiakat a tartós háboruk miatt hosszú ruhájokat rövidel válták fel. Az egyháziak a világiakat követve a bokáig érő köntöst letévék s e helyett rövid, könnyebbszerű öltözetet kezdtek használni. Ezen változtatásnak teljes erővel ellene szegzék magukat az *egyházi előljárók* és pedig oly sikerrel, hogy a *hosszu* köntös viselése mai napig fenmaradt az egyháziak között. Hazánkban Kálmán király is megtiltá, hogy a papok világi öltözetet használjanak, midőn rendelkezik: „Nullus qui Clericus aestimatur, vestibus utatur laicalibus“; de midőn folytatólagosan elszámálja, hogy milyen ruhákat nem szabad viselniök, hallgat arról, hogy milyent viseljenek a papok. (Lonovics *Egyh. Archeologia*. II. k. 87. l. 1. jegyz.) Így beszél Dr. Dallos József is az egyházi ruhákról „Kath. Kultus szelleme“ I. k. 1. jegyzet alatt hazánkra vonatkozólag.

Midőn az egyháziak ruházatának *színét* illeti, semmi kétséget nem szenved, hogy régente a *fehér* sim volt szokásban. (L. Fleury Hist. Eccl. L. LIV. §. 4) Így tehát III. Jenő pápa semmi újat nem rendel, csak elődei határozatát erősíté meg, midőn szent Bernát tanítása szerint (L. de Virg. ad Marcel. soror.) a *különféle szín* használatát az egyháziaknak

1.) Szilasy Lelk. pásztorságtana III. k. 445. l.

a legbatározottabban megtiltá. (Szilasy Lelkipásztorságtan III. k. 445 l.) E fehér szín használatát mai napig fentartják a *fehér papok* — prémontreiek. A ruházat színére sem határozott semmit a trienti zsinat is.

A *fekete szín* szerzőjének borromaei szent Károly tartatik, ki alatt 1565-ben tartott milánói zsinaton ez mene határozatba: hogy a papi köntösön sem a gondosan keresett csínosság, sem az alávaló banyagság és szennyeség ne látszassék: *minden ruha egyedül fekete színű legyen*, ha csak talán méltósága más színt nem kívánna. (U. ott.)

Ennyit általában a világi papok egyenruházatáról, melyről tehát vajmi keveset tudunk a régebbi időkben s ez ismeretünket is csak egyes egyházmegyéket érintő intézkedésektől szerezők.

Mi aztán speciáliter magyarhoni egyházi egyenruházati viszonyainkat illeti, ezeknek rendezését Keresztély Agost szász herceg — mint Magyarország primásának köszönjük, ki 1712 évi január hó 8-án kibocsátott intézkedésében tüzetesen előírja az egyházeudi rangtöközeteknek s méltóságoknak megfelelő egyenruházatot eképen:

I. A felszentelt püspökök viseljenek violaszínű öltözetet, u. m.: palliumot és tunikát piros gombok és övvel, széles kalapot zöld övezet és béléssel, gyűrűt és szentek ereklyéivel ellátott mellkeresztet, valamint piros szélű palástot.

II. A címzetes püspökök megkülönböztetésül a felszenteltektől viselnek fekete színű ruházatot piros gombok és övvel, piros szélű palástot, zöld övezetű kalapot zöld bélés nélkül, továbbá gyűrűt és mellkeresztet.

III. A világi infulás prépostok és apátoknak elütőleg a püspököktől legyen fekete színű ruházatok violaszínű szélű paláttal, violaszínű gombok¹⁾ és övvel, fekete zsinorzatú kalappal, ujjukon gyűrűvel, továbbá mellkeresztel.

IV. A kánonokok és főesperesek szintén megkülönböztetésül a prépostok és apátoktól viseljenek fekete ruházatot fekete paláttal és fekete övvel s violaszínű övezetű széles kalappal. Gyűrűt és mellkeresztet ne hordjanak.

V. A decanok, alesperesek és parochusok, elütőleg a kánonokoktól hordjanak mindnyájan fekete színű ruhát, fekete övet, széles kalapot fekete zsinorral, fekete gombok és szel-diszítés nélküli palástot. Azonban, mivel hazánkban azon szokás honosodott vala meg, hogy a klérus közönségesen a violaszínű öltözeteket viselte: ez jövőre is megengedtetik azon határok közt mindazonáltal, hogy fekete gombokat, fekete övet s fekete övezetű kalapot kötelesek viselni megkülönböztetésül a kánonok ruháitól, kiknek megengedtetik, hogy kalapjaikon violaszínű övezetet használjanak.

U primási intézkedésből még csak azt emelem ki, hogy minden rendű és rangu egyháziak az őket illető ruházatot (vestis talaris) mindig bordozni tartoznak, kivéven az utazás kellemetlenségeit, midőn viselhetnek ugyan rövidebb ruházatot, de ennek is az egyházi illendőség és rendnek megfelelőnek kell lenni. Világi öltözetet egyáltalán nem szabad viselni. (Magyarország Primásai Török Jánostól. Oklevelek 179 — 180.)

Ezek Keresztély Agost, Magyarország egykori primásának (1712) intézkedései a világi papság egyenruházatát illetőleg. A nagynevű primás e tényével s meg avval, hogy Magyarország primásainak díszét a római szent birodalmi hercegi cím kieszközlésével is emelte, maradandó nevet szerzett magának.

Azonban, mint a közélet bizonyítja, noha ezen primási intézkedés az egész magyar egyházra kiterjedt: itt-ott — bár nem nagy mértékben találunk attól eltéréseket talán azon oknál fogva, mert a trienti zsinat a papság öltözködéséről saját megyéjükben rendelkezni a püspököket ruházta fel,

1) Eszerint az apátok joggal viselhetnek violaszínű gombokat, gombházat és szegélyt a zsinatán.

midőn a papokat „juxta ipsius Episcopi ordinationem et mandatum“ öltözködni rendeli.

De mindezek daczára úgy látszik, hogy még a mult század végén ruházati egyöntettség nem divott, mert pld. a József császár idejében vezetett „Altiorum Ordinationum Protocolumokból“ itt-ott bevezetve találjuk a császár azon tapasztalatát, mely szerint körútjába észrevette, hogy sok helyen jogosítatlanok is piros övekkel díszelve járultak elébe, úgy, hogy az Archidiaconusokat az egyszerű parochusoktól nem tudta megkülönböztetni, miért a püspöknél ez ügyben külön intézkedést sürget.

Mi erdélyi egyházi egyenruházatakat illeti, erről következőket tudtam összejegyezni:

A különböző időkben*) hozott közönséges határozatok (Constitutiones communes Cleri Trausylvaniensis) „De Dominis Plebanis“ az egyenruházatot illetőleg így hangzanak:

1.) A plebánosok viseljenek hosszú talárt, melynek violaszínű fekete vagy közönségesen szederjesnek kell lenni. Mindnyájan bordjanak fejükön capuciumot. —

2.) Öltözetükön nem szabad semmiféle piros — és, a fentebb jelzettekben kívül, más színű kitéteket, övet vagy gombot viselni. Hasonlóan a vitézkötés, sárga gomb és basouló más világi dolgok is *amissio* büntetése alatt tiltatnak.

„De magistris“ című határozatokban pedig az iratik elő, hogy a mesterek viseljenek kék, violaszínű, vagy közönségesen szederjes színű tisztességes posztóruhát s ezt különösen tartoznak felöltöni: ünnepeles összejöveteleken, temetéseken és előjárók előtt. Egyszersmind kabátjuk ne legyen szerfelett rövid, sem pedig irhás. (Erdélyi egyh. tört. adatok I. k. 68 és 72. l. Veszelytől.)

Ezekből az tünik ki, hogy régen Erdélyben is különösen az alsóbb papoknál nem volt egyöntettség az egyenruházatban, mert kékviola szín és szederjes színű talárt egyformán viseltek s így Keresztély Agost primás engedélye — hogy mert Erdélyben is violaszínű talárt is hordították — az erdélyi papokra is kiterjedt.

A constitutionaliter megerősített e ruházati egyöntettség úgy látszik, hogy az erdélyi papságnál még báró Szepesy Ignác püspöksége idejéig is eltartott. Azért alatta az 1822-ik évben tartott megyei zsinaton ez ügyben újabb intézkedés lett szükségessé, melynek rövidlete a zsinat statutumainak V. Sectiója 33 §-a szerint következő:

Az egyházmegyei klérusnak nem szabad más ruhát viselnie, mint *testhez nem simuló* (non corpori adstricta) *sarkig érő, bő fekete talárt*. A betegeket kivéve nem nyakravaló, hanem *kék szegélyes kolláré* viselendő. A német *suruk* helyett szabad *csizmát* is viselni; ha mégis valaki sarut akart viselni, ennek fednie kell az egész lábat és nem szabad cifra szalagokkal fűzni össze, hanem csak a czéluk megfelelő kitélékkel. Csak *fekete színű harisnyát* szabad viselni. A *viola színnek* használata az egyházi méltóságok részére tartatik fenn. *A kalapok az akkori divat szerint* bordassanak.

Ezek azon régi rendelkezések, melyek az erdélymegyei klérus ruházatára vonatkoznak Nines szó bennök sem öv, sem palástrol, minek nézetem szerint az az oka, mert a bőven lefolyó talárhoz egyik sem talál, ki lévén különben is mondvá, hogy a talárnak „non corpori adstrictának kell lenni s így különösen hátul, mint a címadás reverendák úgy néz ki, mintha palástos lenne. Egyébiránt úgy látszik, hogy a talár eme leírása alatt valóban a vállköpenyek talárokat értette a zsinat, miket közönségesen címadás talárokknak hívunk, mik nem simulnak a testhez, bővek (non corpori adstrictae et largae.)

Azonban mint a jelen tapasztalat bizonyítja, az erdélyi alapság úgy látszik egyetemlegesen nem viseli a Szepesy-féle zsinat által előírt talárt, hanem ruházata áll azon egyenruházati darabokból, melyeket Keresztély Agost primás fent említett intézkedése IV pontja alatt a kánonokok és főesperesek számára elírt, mely áll fekete reverenda, öv és palástból,

*) E Constitutiók 1679, 72—74 és 97 éveken hozta Mártonfy György püspök által is megerősítve lettek. (Dobokai Bánffy stílus. Szerk.)

míg az erdélyi kanonokok és főesperesek Szepesy zsinata által előírt talárban járnak, ha testhez simuló reverendát nem viselnek, mikor is az őket megillető piros övet hordják. Ezeket kívül violaszín szélű és nyaku palástot viselnek még kanonokjaink és az egyház színeiről lecsüngő díszes mellkeresztet, melyet Rudnay Sándor püspök eszközölt ki számukra a Felsőszőlőtől.

Nálunk Erdélyben a statútumok szerint mind a főespereseket, mind az alespereseket violaszínű öv illeti s a főesperest meg a violaszínű Birretum is. — Mostani usus szerint azonban kinevezetésükben foglaltatik megnevezése azon külső jelvényeknek is, melyeket magasabb állásuk kitüntetésé czéljából fő- és alespereseink piros és violaszínű rubázattal ezükkeiken úgy tárnak elénk, hogy a tapasztalat bizonyítja.

A magyar püspökök és megréjükben levő prepostok és apátok a Keresztély-téle intézkedés I. és III. pontjai alatt jelzett egyenruházatot viselik most is, általában azonban az öves reverenda helyett a méltóságteljesebb címadás talárt nagyobb használatba hozták.

Ezeket vélem czélszerűnek különösen a világi olvasóközönség tájékoztatására összejegyezni, hogy a külső ornamantumról az ez által is jelzett egyházi hierarbus fokozat vagy az egyházi dignitas felismerésében eligazodhassanak.

Az **E. M. K. E.** tiz évi működése.

Elöttem fekszik az EMKE XI-ik jelentése, a tiz évmultról, mely a f. é. jun. 4-én Székely-Udvarhelyt tartandó XI ik rendes közgyűlés elé fog terjesztetni.

Szerkesztette: Sándor József tiszteletbeli alelnök, főtitkár.

Megjelent a füzet Kolozsvárt 1895. május 20-án; 114 lap, és Függelék: I—XXXII lap.

A történeti „visszatekintés“ az előzményekre, az alakulás, szervezés, és első IX rendes közgyűlésre: ismeretes dolgok, melyek elbeszélésében az alelnök is főtitkár bámulatos költéltanczot jár a Kossuth-kultusz majmolásában, és a király, József főherczeg és több monarchikus „elementumok“ szerepeltetésében.

Mosolygás fogja el az értelmes embert, ha látja, hogy az alelnök és főtitkár hogyan epedez a közoktatásügy állami jellegének biztosítása végett, és nem krokodilus, de igazi kálvinista - könnyeket hullat afelett, hogy „ebben az irányban a nemzet óhaja vagy szükséglete a kívánt mértékben“ még eddig nem érvényesülhetett.

Az alelnök és főtitkár ezen felfogásán ne is csodálkozzék senki. Mert ő mint felvilágosult fő és főtitkár, szentül meg van győződve, hogy maholnap az egész világ a kolozsvári kálvinista kakas első képviselője Szász Domokos „püspök“ vágyakozása szerént fog megigazulni, és mind az, ami ultramontan (kivéve a magyar katolikus népnek az EMKE javára adott pénzeit) kénytelen lesz a földszínéről végképpen elenyészni. Ily vérmes meggyőződés nem is volna másképpen megérthető, csak úgy, hogy az alelnök és főtitkár igazi televér liberalis, valódi szabadelvű hazafi.

Azonban távol legyen az ő érzékenységet kellemetlenül érinteni. Mert ő igazi predesztinált — őszinte ember. Nem győz eleget csodálkozni azon, hogy az EMKE vagyoni kezelése „összes központi kezelési személyi kiadásai 3920 rt. és különböző lakbérékben 790 ft.“ összesen négy ezer

hét-száz tíz forint!! Hát az igaz, hogy ez, különösen Kolozsvárt, bagatell dolog; főleg ha figyelembe vesszük, hogy eme négy ezer néhány forint fele az alelnök és főtitkár zsebébe vándorolt eddig.

Napjainkban nagy dicséret, ha valaki „vallás és felekezetet különbség nélkül“ dolgozik. Ezen dicséretre azonban a főtitkár nem reflektál. Ő mint igazi orthodoxus kálvinista még az EMKE által segélyezett katolikus papokat is, mind, kivétel nélkül, megteszi, (kiürja, ki is nyomtatva) „körlelkésznek.“ Azt pedig mindenkinek tudnia kell, hogy a „körlelkésziségeket“ Erdélyben Szász Domokos „püspök“ találta fel. Ebbe a körlelkészi köpenyegbe burkolgatja a főtitkár azon szegény erdélyi néhány papot, akiket az EMKE (elég soványan) segítget.

De ezen igazi orthodoxus eljárás még nem minden. A főtitkár megkísérti az EMKE intézményeit és alkotásait (tiz év alatt) feltüntetni a 39—76 lapon; s azon eredményre jut, hogy rendkívüli és rendes kiadás ezen folyó évre 58.283 ft. 24 kr. van előirányozva!

A czimek együtt véve XXXVII en vannak; s ezek között legérdekesebbek a II. (Egyházi segélyek és felekezeti iskolák), III. iskolák; persze, ezek sem nem állami, sem nem felekezeti, de egyszerűen mondva az igazat kálvinista EMKE iskolák.

A jelzett II. czim alatt van 9 azaz kilencz r. k. tanító és pap, (Abosfalva, Porumbák, Dobra, Tölgyes, Mező-Szengyel, Naszód, Orláth, Szász-Sebes, Tapánfalva,) felsegítve évi 1670 forint összeggel. Ezzel szemben fel van segítve évi 1695 forinttal összesen 32 kálvinista pap és lévita, hol az arány-nak pár forinttal való nagyobbága nem is jöhet tekintetbe, mert ugyan is ma, Magyarország népségének nagyobb (?) fele része kálvinista (?); és ez így van Erdélyben is. Az EMKE pedig ezen nagyobb és jobb rész filléréiből jött létre. Méltó dolog tehát, hogy egyenesen megnevezett „evangeliko református“ czim alatt, szemben a pápista kisebbséggel nagyobb részben részesüljenek. A kálvinistaság ugyanis, csak akkor gazdag, ha üres frázisok mellett monopolizált hazafiaságról, és haza — s nemzetmentésről van szó. Mihelyt pénz osztogatásról vagy éppen segítségről beszélsz: a gazdagság szegénységgé változott, és a reformáció „gyűjtő szikráján“ felépült (?) ekkleziák rendre nyújtogatják kezeiket a könyöradomány után. Ne mondja nekem senki, hogy ez szenvedélyből, elfogultságból, felekezetiégből stb. van így feltüntetve. Én a valóságot nézem, senkinek kedvéért nem nagyítok, és a tiz év története 39 és 40 lapjára vonatkozom, ahol ki van nyomtatva az, amit írok.

Azonban az EMKE világért sem „felekezeti“, mert a lutheránus brassói magyar papnak is juttat évente 200 forintot és az unitáriusoknak 250 forintot. Mohamed megtiltotta, nehogy az igazi muzulman a korán szövege felett bármi nemű disputába elegendjék. Az EMKE számaiban sem lehet, és nem is szabad a kellő arányt vizsgálni, vagy éppen keresni; elég az, hogy az orthodoxa ekkleziára kiveszi az ő első részét aratván ahol nem vetett és segítséget várván ott a hol (nem is említve az ekkleziára desértákat, és a kétgyermek rendszert) két-három száz év alatt pusztított.

De ez a II. pont, ötven rendes és 12 rendkívüli segélyezett nem is minden, mert a többi czimek is, ha azoknak jól fenekére tekintünk, (kisebb-nagyobb kivétel ritka!) egyenesen a kálvinizmus szolgálatában senyednek.

Az a tény, hogy 1895 évi április 30-án az EMKE vagyona

tökében 1.162.349 frt 20 frt tett, (mint az 51 lapon olvasom) jövedőre az igényeket és reményeket még jobban fogja fedeztetni. Csak rajta előre!

Kérem a szives olvasóf, ne tekintse ezen szavakat elfogultságnak, de vizsgálja meg a nevezett füzet 57—63 lapján álló kimutatást az EMKE eddig egy évtized alatt kifizetett központi segélyeiről, és meg fog győződni arról, amit eddig mondtam.

Vegyük bonczkés alá ama tételeket, és pedig éppen azon ezimek szerint miket a főtitkár „használ” és látni fogjuk, hogy itt is a kellő arány a kálvinisták, és pápisták között meg van, sőt a pápistáknak eddig 13.550 frt járadék lett tíz év alatt kifizetve, míg a haza és nemzetfentartó kálvinisták csakis 5.433 frt és 33 kr-ban, az unitáriusok 1500 frt, a lutheránusok 1200 frt, a zsidók 100 frt segítségben részesültek. Ime a kimutatás:

Intézmény vagy alkotás helye	Befektetés	Járadék		Egyszer mindenkorra	Nép-könyvtár
		évi	eddig kifizetve		
I. (Katholikusok számára.)					
Albostfalva (Kisküküllőmegye rk. elemi tanító)	—	100	750	—	—
Alsó-Porumbák rk. körlelkész	—	100	750	—	—
Borbánd (Alsó Fehérm.) óvó iskola (megszűnt)	—	150	450	—	—
Borbánd „gyermek menhely	—	50	100	—	—
Csertés-Hondol (Hunyadm.) rk. tanító (megszűnt)	—	200	400	—	—
Csertés-Hondol Puskás Gergely rk. paptanítónak	—	—	—	50	—
Csik-Gyimes-Bánkfalva	—	—	—	—	110
Csik-Kozmás (égettek részére)	—	—	—	10	—
Dobra (Hunyadm.) rk. körlelkésznek	—	120	900	—	—
Gyergyó Békás (Csikm.)	—	—	—	—	110
Gyergyó Tölgyes (Csikm.) rk. leány tanítónő	—	300	2250	—	—
„rk. körlelkész	—	200	1500	—	—
Hosszuasszó (kisküküllőm.) rk. körlelkész	—	50	—	200	—
Maros-Ilye (Hunyadm.) rk. kántor tanító	—	50	—	200	—
Maros Portus (Hunyadm.?) Takó Béla rk. lelkésznek jutalom.	—	—	—	50	—
Mező Szengyel (Tord. Aranyosm.) rk. leány tanítónak	—	300	1675	—	—
Nagyág (Hunyadm.) Krausz József rk. tanítónak jutalom	—	—	—	25	—
Nagy Szeben (Szebenm.) rk. körlelkész (megszűnt?)	—	50	50	—	—
Naszód (B. Naszód m.) rk. körlelkész	—	300	2350	—	110
Offenbánya (T. Aranyosm.) Erős Antal rk. tanítónak jutalom	—	—	—	50	—
Orlath (Szebenm.) rk. körlelkész	—	50	375	—	—
Sárpatak (N. Küküllőm.) rk. isk. szeg. gyermekeknek	—	—	—	50	—
Sósmező (Háromszékm.) rkath. pap (megszűnt)	—	100	500	—	—
Szász Sebes (Szebenm.) rk. elemi tanító	—	100	750	—	—
Topánfalva (T. Aranyosm.) rk. körlelkész	—	100	750	—	—
Türkös (Brassóm.) Gál Mihály rk. tan. jutalma	—	—	—	50	—
összesen	—	2320	13550	685	330
II. (Kálvinisták számára.)					
Algyógy (Hunyadm.) ev. ref. egyház	—	365	1825	—	—
Algyógy „ref. kántorilak javítása	—	—	—	50	—
Csüdő telke (Kis Küküllőm.) ref. tanító	—	—	—	121	90
Erkávás (Szilágym.) ref. tanító	—	—	—	50	—
Er-Mindszent „ref. tanító	—	—	—	50	—
Gogán (Kis Küküllőm.) ref. tanító	—	125	708	33	—
Hosdát (Hunyadm.) ref. munkatanítóné	—	50	287	50	—
„ref. iskola	—	—	—	20	—
Kis-Barcsa (Hunyadm.) ref. egyház	500	—	—	—	—
Kis-Iklód (Szoln. Doboka) ev. ref. egyház	—	—	—	100	—
Oláh-Ujtalu (Fogarasm.) ref. pap javadalma	—	50	300	—	—
Pánczél-Cseh (Szola. Dobok) ref. pap javadalma	—	100	625	—	—
Piski (Hunyadm.) ref. lelkész javadalma	—	50	—	250	—
Récese (Szilágymegye) ref. tanító fizetés	—	50	200	—	—
Segesvár (N. Küküllő m.) ref. pap javadalma	—	100	600	—	—
Szamosfalva (Kolosm.) ref. tanító	—	—	—	25	—
Szász-Ujtalu (Al-Fehérm.) ref. tanító	—	50	187	50	—
„ref. iskola építés	—	10	40	—	—
Szent Margita (Szoln. Doboka) ref. iskola építés	—	15	60	—	—
Tusnád-Szarvad (Szilágym.) ref. tanító fizetés	—	—	—	50	—
Uzdi Szent-Péter (Kolosm) ref. körlelkész javad.	—	100	600	—	—
összesen	500	1065	5433	33	716 90

De az EMKE ilyen módon csoportosított évtizedi segélyezése merő komédia, és csak a tudatlanok vakítása végett van így feltüntetve; mert az alább számokban egybefoglalt VII. pont (Egyéb félék) legnagyobb része mind a kálvinista érdekek dédelgetésére vall. Csak az a feltűnő, hogy a főtitkár nem mert színt vallani, nem meri a dolgot igazi nevén megnevezni. De mi egyenesen rámutatunk ezen műfogásra és felhívjuk minden józaneszű ember figyelmét eme gondosan takargatott kálvinista tétélek alapos megvizsgálására.

Eszembe sem jut tagadni azt, hogy van sok, igen sok

szegény kálvinista, akiken segíteni kell. De a segítség legyen arányos, az alapot egybeadó jötevek lelkiismeretével; legyen arányos a nép valódi szükségeivel, és a józan keresztény felebaráti szeretet törvényeivel. Mert hogy az EMKE csakugyan kálvinista fiók intézetté törpüljön: annak megtörténni nem szabad!

Megható az a részlet, hogy az EMKE „állami intézetek” segítségével harmadfél ezer forintnyi áldozattal részt vett. Szép! igazán szép!! de lássuk egyenként:

Ime a kimutatás, amely a valóságnak megfelelőleg tünteti föl a dolgot.

Intézmény vagy alkotás helye	Befektetés	J á r a d é k		Egyszer mindenkorra	Nép-könyvtár
		évi	eddig kifizetve		
III. (Lutheránusok részére.)					
Brassó ág. evang. hitv. magyar egyház	—	200	1200	—	—
Szakadát ág. evang. lelkész	—	—	—	100	110
összesen	—	200	1200	100	110
IV. (Unitáriusok részére.)					
Komjátszeg, unitár. pap-tanító	—	50	375	—	—
Mészkö, unitár. iskola, és tanító jutalom.	—	—	—	100	—
Mészkö, unitár. tanítónak	—	—	—	50	—
Szind, iskola építés	600	—	—	—	—
Szind, unit. paptanító	—	150	925	—	—
Toroczko, unitár iskola (megszűnt)	300	200	200	—	100
összesen	900	400	1500	150	100
V. (Izraeliták részére.)					
Deés, izraelita tanító	—	—	—	50	—
Entradám, izraelita tanító	—	—	—	50	—
összesen	—	—	—	100	—
VI. (Állami intézetek részére.)					
Algyógy, állami isk. munkatanítóné	—	100	550	—	—
Brassó, m. kir. állami középisk. tápintézet	—	100	800	—	—
Kolozs-Alagut állami vasuti fiu iskola	—	100	800	—	—
Korod-Szent-Márton, állami iskola	—	—	—	25	110
Küküllővár, állami isk. berendezésére	—	—	—	140	110
Nagy Otyves, állami isk. szegény tanulói	—	—	—	10	—
Székelly Udvarhely állami ipar-szakiskola	—	140	140	—	—
összesen	—	440	2290	175	226
Tehát így áll az egész arány.					
I. Katolikus célra	—	2320	13550	685	330
II. Kálvinista célokra	500	1065	5433	716	90
III. Lutheránus célokra	—	200	1200	100	110
IV. Unitárius célokra	900	40	1500	150	100
V. Izraelita célokra	—	—	—	100	—
VI. Állami iskolák javára	—	440	2290	175	220
VII. Egyéb félék (a legnagyobb rész az erdélyi kálvinizmus szolgálatára).	32227	92 86234	03 123742	13 28075	99 5230
Főösszegek	33627	92 90299	03 147715	46 30002	89 5990

Még egy megjegyzés! Ugy tudom, hogy Gyertyáni István katolikus vallású, és az ő évi alapítványi járadéka (50 forintban évenként) 10 év alatt mindig kálvinista tanítók között volt kiosztva. Talán katolikus tanítók nincsenek, és nem is lehetnek olyan szorgalomra predesztinálva, mint a tatrang, segesvári, bodolai, selyki, saji stb atyafiak? Vagy talán az alapítványt kezelő „Eötvös alap” egyenes utasítása lenne az, hogy csupán protestáns tanító részesüljön ezen alapítvány gyümölcseiben?!

Sándor József alelnök és főtitkár pedig fogadja el azon tanácsomat, hogy az igazságos keresztény szeretet műveit igaz nevéken, félelem nélkül nevezze meg máskor. Az a taktika ugyanis, melylyel a kálvinizmus dédelgetését eme füzetben gondosan takargatja, csak arra jó, hogy minden értelmes ember figyelmébe éppen ezen takargatott czók-mókra irányuljon, és jövendőre igazságot, méltánylást követeljen! Dixi.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Bucusi és plebános beiktatási ünnepély**
Köszvényes Remetén. A marostordamegyei szent földön folyó évi május hó 23-án ritka ünnepély volt. A tekintélyes K.-remetei bitköség Páspók urunk ő Nagyméltóságának bölcs intézkedése folytán megnyerte lelkipásztorának ftdő. Pap János esperes plebános urat, kinek beiktatása ünnepélye helyes tapintattal Aldožocsütörtökön történt meg, — mikor is évenként ott népes bucsú tartatik és így a megjelent nagy számú buzgó székely nép kétszeres tekintetben és lelki eldeletet nyerhetett.

Már reggel 8 órakor megérkeztek nagys. és ftdő Kovács Ferencz apát. főesperes ur és Karácson Márton czimz. főesperes, igazgató ur. Lelki örömmel szemlélték a nagy számmal gyűlékező élénk hitbuzgalmú székely népet, mely az esős idő daczára messze vidékről is sietett a megható k.-remetei bucsúra.

A kerületi papság is a legtávolabbiak kivételével mind megjelent, a plebánosok közül csak négy maradt el. Az istentisztelet 11 órakor kezdetét vette, a papság kettős sorban vette körül az oltárt, képviselve volt a görög kath. papság is a köhéri felkész által és jelezve a szent unio. Az erdélyi Szent Ferencz rendiek főoszlopa, a Jézus szent szive szerinti recollectus atya ftdő p. László Policarp képviselte a sz. Ferecz rendet. A világiak közül jelen voltak Dániel Ferencz mosoni, Baranyai Béla járai, Apor György és Lázár kaáli földbirtokos urak. Pap Domokos csikmegyei főmérnök ur, kedves testvére az ünnepély hősenek.

A beiktató nagys. apát ur evangelium után szószékre lépett és elragadó lelkes ékesszólásával kifejtette a nap jelentőségét, felolvastatta a Nagyméltóságú püspök ur kinevező leiratát, mely után az esp. plebános ur meghatottan letette a hitvallomást és esküt. Az apát ur ismét szólott, elérzékenyült hangon az új plebános szeretetébe ajánlotta az új hiveket, mindeniket kivétel nélkül, mégis főképpen a szenvedőket, a szerencsétleneket. A nagys. apát ur után az új plebános ur lépett a szószékre és szólott a jézusi szeretet hangján. Szívet lelket örvendeztető közvetlenséggel fejtegette a plebános és a gondjaira bizott hívők közötti viszonyt, a családról vett hasonlatot. Jelezte álláspontját, mely az, hogy szeretettel fog működni és szeretetből hiveinek lelki üdvéért, szent hitünknek igazaiért kész mindenét, még életét is áldozni. Habár előttünk a rendíthetlen hitvalló esperes-plebános ur egyszerű megjelenése kegyeleltre indító, reánk nézve lelkesítő — ma még is magasabb glóriában lebegett felettünk a szeretet égbe emelő szárnyain. Boldog érzéssel fogadtuk ajkairól az élet igeit és meghatottságunkban könyök peregetk arcunkról.

A feledhetlen isteni tisztelet után a nagys. apát, főesperes ur tolmácsolta a paptársak tiszteletét, szeretetét és jókívánatait, mely után a szeretetlakoma következett. A házi gazda az első felköszöntőt a Nagyméltóságú püspök-atyára mondotta, azután felköszöntötte a kerület főesperesét nagys. Kovács Ferencz apát urat. Az apát ur K.-Remete új plebánosát; Pap Domokos főmérnök ur nagys. Karácson Márton czimz. főesperes igazgató urat, ftdő p. László Policarp tartományi ör, mikhazi házfőnök Pap Domokos főmérnök urat. Folyt tovább a szeretetből áradó tosztok sora,

az apát ur a világi urakat köszöntette fel, kik szintén lelkes szavakban adtak őszinte érzelmeiknek kifejezést.

Habár tombol a vihar, habár harez és heves küzdelem életünk — mi még is vidám kedélyvel zengjük az Úr dicséretét és örvendezünk az Urban, mert van hitünk, reményünk isteni Mesterünkben, ki meggyőzte a világot. Az Úr adta ezen napot és az ő dicsőségére és lelkünk üdvére nagy ünnepélyességgel örvendeztünk azon. Legyen emlékezetes legyen messze kiható.

Vigilans.

— **Misszió levél.** Menyhart László Jézus-társasági hit-térítő a kalocsi rendháznak levelet küldött, melyből, miut közérdekű részt, a következőket közöljük: Boromában a misszió mindig több és több hívőt nyer Krisztus egyházának. Négereink napról-napra javulnak, iskoláink telve vannak növendékekkel. A vetések gyönyörtien állanak, nagyon jó esők voltak ebben a hónapban, s ime ismét föltűntek a rémes sárgafelhők, óriási sáskarajok akarnak letelepedni földjeinken. Mindenki kiűn van s ott vannak növendékeinkkel barezi dobjaink is, melyeket teljes erejüktől vernek. Midőn ezen sorokat írom, fülsiketítő zaj van a szántóföldeken. A lárna használ s a felhő, mely 4 óra hosszáig vonult el mellettünk, nem szállt le határunkra.

A himlő pusztít vidékünkön, és sejtáserteri: dem a a tengerpartról jött ide, hanem a belső vidékekről: Zumbóból.

Bármely pillanatban megtörténhetik, hogy ez a misszió, illetőleg a portugál kormány, a mennyiben vezetésünkre bízott egy nagy misszió-területet, mely körülbelül 2400 négyszög kilométer terjedelemmel bír. Ha az angolok veszik át ezen országokat, ez mind megszűnik.

Nagyon nyom engem a templom- kérdés, mert fájdalom Boromának még most sincs megfelelő temploma. Az eddigi templomban már nem férnek el keresztényeink s a mi új házunk kápolnája sem nagyobb ennél. Vasárnapokon most már növendékeink és a lányok félíg kiűn hallgatják a sz. misét. Ebhez járul még az is, hogy a régi kis templom, melyet 4 év előtt épített Cimmerman, az apácák házánál van, mely egy kilométer távolságra fekszik a mi házunktól. Ez a távolság is sok tekintetben akadályozza működésünket. Mindezt én sokszor elmondom sz. Józsefnek, a kié a misszió és a templom; s most midőn a sz. József-áhitatot márcziusban megkezdjük, ismét kéni fogom, hogy válaszszon valakit azon szent kegyelemre, hogy neki egy szép templomot építsen.

A napokban igen szép ünnepünk volt. A mi fekete tanítónk, a ki iskolánk legrégebb növendékeinek egyike, az oltárhoz vezette az apácák iskolájának tanítónőjét, aki szintén azon iskolából került ki. A tanító ur, Manuel de Sisisto Cordeiro, most már a legtekintélyesebb emberek közé tartozik s feketéink kézzel foghatólag látják, mivé lehet a legszegényebb szerezsen rabszolga-fiu, ha keresztény lesz és iskolába jár. Keresztényeink nagy örömnapot csináltak; volt fülsiketítő dobolás, puskalövés, buadna, — szerencsüsör, disznóhus és kecske peesenyé stb.

Kelt S. José Boroma, 1895. febr. 27.

Menyhárt László S. f.

A katolikus egyház állása és haladása Japánban.

A Chinával viselt diadalmas japáni háboru az egész világ figyelmét erre a kis szigetorszagra irányította. Az általában érdeklődés közepette nem lesz minden tanulság nélkül az, ha a katolikus missziók állását rövid vonásokban feltüntetjük.

A katolicizmus Japánban lassan ugyan, de állhatatosan előrehalad. A japáni misszió négy egyházmegyében 50,000 katolikus hívőt; 75 lelkészi állást vagyis kerületet, 245 keresztény hitközséget, 206 templomot, kápolnát, nyilvános imahelyet, s papnevelő intézetet, Nangasakiban, a hol 44 növendék van, 2 collegiumot, Tokioban és Nangasakiban 154 növendékkel, 3 leánynevelőintézetet 130 növendékkel, 17 árvaházat 1802 gyermekkel, és pedig 459 fiúval, 1343 leánnyal: 18 műhelyt 303 munkással, 13 gyógyszerterázt, 3 kis ispotályt, 1 ispotályt belpoklosok számára 82 ágygyal, 35 betegápolóval a nyilvános kórházakban.

A missziók hivatalos személyzetének statisztikája a következő:

1 érsek, 3 püspök, 84 európai misszionárius, 20 bennszülött áldozópap, 17 klerikus, 207 katechista, 22 európai szerzetes a marianiták rendjéből, 86 európai szerzetes a saint-mauri, a chauffailhesi saint-enfant-Jesus és a chartresi saint-Paul congregatiókból, 9 apáca és 19 japáni novicia.

A katolikus hit terjedésére nézve álljon itt végül a következő kimutatás:

A misszionáriusok a múlt évben Japánban megkeresztelték: 2460 felnőttest, köztük 925-öt in articulo mortis, 1235 pogányt, köztük 706-ot in articulo mortis, és 1450 keresztény szülőktől született gyermeket.*)

KÜLÖNFÉLÉK.

— Mai főcikkünk népszerű ismertetése.

Szentséges atyánk XIII. Leo pápa, folyó évi május 5-én Krisztus összes híveihez intézett főpásztori levelében arra emlékeztetvén őket, hogy a Pünköst ünnepé évfordulója a Szent-Lélek eljövételének és az anyaszentegyház születésének, egyszersmind figyelmüket azon eseményre irányítván, midőn az Urnak menyemenetele után az apostolok állhatatosak valának egy akarattal az imádságban . . . Máriával, Jézus anyjával, várván a magasságból az ígért Szent-Lelket, kinek isteni adományai közül az is, lelkesíté a hívek sokaságát, hogy mindnyájoknak egy szívök, egy lelkök vala.

Ez indította a szt. atyát a kath. hívek áhitatát arra felhívni, hogy a Szűz Anya és az apostolok példájának követésében Pünköst ünnepét megelőző kilencz napon át egy lélekkel és kiváló buzgalommal kérjék az Istent, azon többszszal esedezván: *Bocsásd beljök szellemedet és fölelevenednek és megújítod a föld színét.* Mert — folytatja a szt. atya — a Szentlélektől származik minden jó adomány az egyházban, ki szentelő malasztjával úgy működik benne, hogy valamint Krisztus e titokteljes testnek feje, úgy őt találó hasonlattal szívének mondhatni, mert a szív valami titkos befolyással bír és ugy ezert hasonlították a szívhez a Szentlélek, ki lát-

*) Ha tehát Wekerle, Eötvös, Bánffy Dezső és Szász Gerő Európából kiszorítanak is bennünket, csak megélünk — Japánban.

hatatlanul élteti és egyesíti ez egyházat. A sz. atya a híveknek Szentlélekhez intézett egymásért való esedezésének ütvös eredményeibez az egyház kincstárából a bucsuk javait is akarván csatolni, mindazoknak, kik Pünköst előtt vagy utáni kilencz napon át magánosan vagy nyilvánosan a Szentlélekhez valamelyes különös imában folyamódnak, a kilencz nap mindegyikére hét évi és ugyanannyi negyven napi bucsut enged; teljes bucsut pedig akármelyikén ama napoknak vagy magán Pünköst napján vagy annak nyolczada alatt valamelyik napon töredelmesen meggyónván és kommunikálván ő Szentsége szándékára imádkozoi fognak. E bucsuk könyörgéskép a tisztító helyen szenvedő lelkekre is alkalmazhatók.

Mint hogy ő szentségének e körlevele egyenesen a híveknek szól, kik azt olvasni vagy hallani fogják, s mint hogy e bucsu ájtatossága Pünköst utáni héten is elvégezhető, abban lapunk olvasói közül többen részt vehetnek.

— **Mihályi Győző** gör. kath. érsek és metropolita ünnepélyes beigtatása f. hó 26-án történt meg Balászfalván. Kegyelmes püspök urunkat Dr. Tódor József kanonok, országgyűlési képviselő ur ő nagysága képviselte; a ft. káptalant pedig ugyancsak Dr. Tódor J. Gergely Ignác kanonok ural.

— **Jutalmazás.** Máthé Lajos mező-szengyeli tanítót a Nagyméltóságú vallás és közoktatásügyi m. kir. Miniszter ur ő Exzellenziája a magyar nyelv sikeres oktatása és terjesztéseért 50 azaz ötven o. é. forint jutalomdíjban részesítette.

— **A szebenmegyei** róm. kath. tanító-egylet folyó évi június hó 4-én a nagyszebeni kir. kath. Teréz-árvaház elemi iskolájában vándorgyűlést tart, melyre az egyesület tagjait és az ügy iránt érdeklődőket isztelettel meghívja. A gyűlés kezdete: d. e. fél 8 óraker.

— **A millenium éve és a főv. iskolák.** A „Budapesti tanítótestület“ igazgatótanácsa azt a felterjesztést tette a közoktatási miniszterhez, hogy a jövő évben a főváros összes iskoláiban májustól — szeptemberig, tebát 4 hónapig tartson a szünidő; egyrészt hogy az iskolákat szállásokul lehessen berendezni, másrészt, hogy az ünnepek alatt a gyermekek a szüleik felelőssége alatt álljanak. Együttal javaslatot tett a tanítótestület az iránt is, hogy az iskolák tanításának anyagát mi módon szállítsák le a 8 havi időnek megfelelően a nélkül, hogy a gyermekek jövő haladására ez az év bármí hátránnyal járna. (A millenium akkora dolog, hogy annak emlékére az egész ország diákjainak lehetne négy hónap vakációt adni. Mi mellette vagyunk.)

— **Axioma.** *A szabadelvűség fogalma mindíg relatív, legalább is havonkint és kérdésenkint más.* Nem kisebb ember, mint Eötvös Károly mondotta ezt az ország szine előtt, a képviselőházban a polgári házasság tárgyalásakor. (1894. márcz. 10-én.) És ezt azért írjuk ide, hogyha majd akad ember, aki vállalkozik megírni a liberal zsidó kis kátét, könnyen rátalálhasson, az első és egyetlen dogmára.

— **A múlt heti nagy zivatar** a Pr. Közlönynek ettől a versétől ütötett be, amelyből elég ez a esöpp rész:

Mert megjelen örök sugárba,
Körötte zeng a reszkető lég,
Hogy a diadal édes álma
Beteg szívünkön átszövődjék.
S a mint e föld ormára léphet,
Alkot megint, dicsőt, nagyot,
S vigasztalása lesz a népnek,
A melyet isten elhagyott!

Ha ez is vallásos költészet, akkor elmehet szent Dávid. Hiu szócafrang biz az, mint az egész vallás (?) amely ilyet termel. Az ilyen fejekre szinte kár a keresztviz.

Folytatás a mellékleten.

Magyar zsurnalisztika.

Irta: Dr. Czirbusz Géza.

Legyen szabad ez egyszer a magyar hírlapírást is szóba hozni. Aktualis kérdés ez napjainkban, midőn megszűntek a keresztes hadjáratok, a kelevézzel, dárdával való viaskodások, midőn a toll a politikai pártok legbatalmasabb szövetségese és a sajtó az eszmék legsikeresebb közvetítője. Aktualis különösen a magyar katolikusokra, mert hiszen szellemi vezérünk, a pápa, egyenesen a sajtó felkarolását ajánlotta s a mi világnézetünk elterjesztésére elégtelen manapság a szöszék és az iskola.

De feltűnő, hogy itt is egy gondolattal, elhatározással a többiek mögött sántikálunk. Mint minden akció, a politikai eszmék agitálása is pénzbe kerül s valóban rettenetes naivság kívántatik hozzá, hogy ha diadalt óhajtunk áldozat nélkül.

Nem rég még az országgyűlésen is közmegebotránkozás tárgya volt egy hírlap frontváltoztatása s egy sokat emlegetett cégének hírlapi bevásárlása. Kérem szívesen, tegyünk le a prüderiáról, ne affektáljunk tulságosan sokat, mert manap affektálással okos embert rá nem lehet szedni. A politikai pártok, úgy mint minden érdekeltég széles e világon, a sajtónak segítségével is igyekszik tért hódítani. Elez joga van. Mert senki a világon szabadságot nem kapott saját politikai hitvallásának kizárólagosságára. Amerikában a vasuti mágnásoknak, a börtönöknek, a kereskedőknek, a hajósoknak, a különböző intézeteknek, és társulatoknak fizetett sajtójuk van s azon senki meg sem ittközik. A kinek nem tetszik valamelyik pártlap, valamely érdekeltég sajtóorgánuma: ne olvassa, elő ne fizessen reá, azt azonban semmiféle váltatlak, kottériának, pártnak meg nem tilthatja, hogy az érdekeit sajtó útján oly módon terjessze, a minő módon az legbamarább célhoz jut. Ez ugyan új gondolat s bele nem illeszthető az elavult idők fákó szokásaiba, de a haladó idők nem sokat bibelődik a multnak érzékösségével és érzékenykedésével, hanem megy, siet, rohan a maga útján. Amerikát manapság egész Európa utánozza, csak mi kullogunk keservesen a többiek mögött és zsebre rakjuk egymásután a szenvedett kudarcokat, jogfosztást, kizsárolásunkat minden térről.

Ezen „mi“ alatt per excellentiam a katolikusokat, vagy ha úgy tetszik, a konzervatív magyar pártot értem. Mert a liberális tábor élelmesebb, szemesebb. Felfogja a korszellem intelmeit és kihatásolja idejét, helyzetét a legújabb módszerek alkalmazásával.

A magyar liberális zsurnalisztika mai viszonyainkhoz képest roppant erővel dolgozik. Ne ámitsuk magunkat e téren sem. Van ezen zsurnalisztikai seregnek salakja, irodalmi csöcseléke is, de vannak kitűnő talentumai, jeles stílisztái, kiváló képzettségű írói. Mert a liberális tábor megjutalmazza a talentumot, mely végtére akkor ér valamit, ha apró pénzre váltható. A zsurnalisztika nem dolgozik Shakespearekkel, Góthekkel, Madáchokkal, de oly agilis elmekkel, kik szívesen ajánlják fel tehetségüket, hogy cserébe elismerés, népszerűséget, pozíció és anyagi jólétet szerezzenek.

De mit tapasztal a katolikus zsurnaliszta?

No itt Sviftnek ironiájára és Rabelais szatirikus stílusára volna szükségem, hogy csak megközelítőleg megrajzolhassam a katolikus író helyzetét, mely komikumnak beillenék, ha nem volna oly anyira lehangozó.

Azt már nem egyszer ballottam igen-igen magasrangú uri emberektől: no az egyszer jól odamondogatott X. Y. zsurnaliszta, igen helyes a felfogása, nézete stb., de ha arról volt szó, kegyeskedjék hát ennek a fényes állású uri embernek ezt nagy körben is elmondani s ennek az írónak erkölcsi támogatást nyújtani akár társadalmi, akár más úton: másra terelődött a beszélgetés.

Akárhányszor halom, hogy ilyen, meg amolyan szegényes kiállítású, tartalmú a mi katolikus zsurnalisztikánk, hogy nem tart lépést sem hírek, sem tudósítások, sem tárczák tekintetében a liberális lapokkal, de ha birtelen fordulattal kérdést teszünk: „Járatja-e az ur a lapot, melyet leszól?“ azonnal tisztában vagyunk a gyalázkodó, silány bősiesége iránt.

Hogy valamely lap virágozzék, fizethesse íróitársait s így a talentumok javát csöditse bürójába, — ahhoz első sorban előfizetők, vagy legalább szubvenziók kelleneek, melyek a lap anyagi kiadásait fedezik. Az előfizetésben pedig a nagy állású férfiak példaadása, ajánlása multhatatlanul szükséges. Ma azonban sajnos, úgy áll a dolog, hogy az u. n. konzervatív lapok és itt nemcsak a M. A.-ra gondolok, melynek 37 éve megvan a maga híven kitaró törzspublikuma, létének fentartója, hanem az összes biggadtabb ugynevezett pártatlan lapokat értem, ma úgy áll a dolog, hogy ezek a lapok nemhogy kibírnák a nagy versengést a liberálisokkal, hanem jobb sorsra méltó önfeláldozással, bátorsággal, buzgósággal küzködnek megmaradásukért. Keserves vergődés az ő életük, mert bizony nem valami irigylésre méltó állapot, ha p. o. egy lapnak szerkesztőit becsukják, íróitársait, kik ingyen szolgálják az ügyet legjobb meggyőződésük szerint, gunyolják, kicsinylik, hátterbe szorítják és pedig nemcsak az ellentél, a hol mindig nagyobb a lovagiasság, hanem legtöbb esetben maguk az elvtársak, illetve azok, kiknek morális kötelességük volna belsőleg is keresztény katolikusoknak lenniök, ha már annak a ker. katholicizmus szellemében, moráljában nevelkedtek és pénzben, adományain, alapítványain élösködnek, nevét, bélyegét viselik s kérkednek.

Nekünk magyar katolikusoknak közös nagy hibánk, hogy mindig lektrizáljuk a magunkét is irigykedve utalunk mások előnyeire, de semmit sem teszünk a magunk ügyében írónk talentumainak előmozdításában, sőt cserben hagyjuk azt, aki esetleg exponálja magát kath. ügyért és egyben szidjuk, ha faképnél hagy.

Az utolsó negyedszázad bőséges példakkal szolgál erre nézve s a ki valamikor a katolikusoknak küzdelmeit írja meg történelmében, az esodálkozva fogja kérdeni, de hát mi lehet ennek a ballatlan közömbösségnek oka? Csakugyan a török vér bárgyu indifferentizmusa volna-e, miként Vámbéri hiszi? Dejszen a protestánsok is magyarok, ezek miért élelmesebbek, mozgékonyabbak, összetartóbbak? *)

A papi nyugdíj-alap ügye.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett 1895 évi ápril hó 18-án az Alesikkáson esperes kerület papságának Csik-Mindszenten Buzás Mihály kanonok fűesperes elnöklete alatt tartott tavaszi korona gyűlésén.

*) Dr. Czirbusz Gézának lapunk jeles tollú munkatársának, ezen a magyar hírlapirodalmi viszonyokat híven jellemző tárczáját a „M. A.“-ból vesszük át. Szerk.

Jelen voltak:

Buzás Mihály kanonok, főesperes, csikszentmártoni plebános; Veress István kászonyfalvi, Konez István tusnádi, Bardócz István kozmási, Veress Antal nagykászoni, Hosszu Ferencz szentkirályi, Antal József menasági, Markaly Antal szentgyörgyi, Báliut Lajos szentsimoncsatószegi, Fodor László mindszenti, Szántó Viktor kászonyakabtalvi, Lőrincz Sándor szentléleki plebánosok; Oláh Károly szentmártoni, Tállyán Miklós tusnádi, Szenkovits Albert nagykászoni, Lucze Domokos szentgyörgyi segédlelkészek; Vitos Mózes nyugalmazott lelkész és Veress Sándor t. alesperes kerületi jegyző — szentimrei plebános.

Hivatalos teendő végzése miatt szabályszerű igazolás mellett nem vett a gyűlésben részt Holló András csatószegi segédlelkész.

Tárgysorozat.

I.

Püspök urunk Ő Excellenciájának folyó évi márczius hó 12-én kibocsátott magas leirata értelmében az egyházmegyei papi nyugdíjintézet alapszabályainak projectuma fölötti eszmecsere. Midőn az Alesikkászony esperes kerületi papság a Püspök urunk Ő Excellenciájára által kibocsátott „Erdély egyházmegyei papi nyugdíjintézet alapszabályai“-ra vonatkozó tervezetet örömmel fogadta, egyuttal Püspök urunk Ő Excellenciájának atyai nemes lelkü gondoskodásáért hódolat-teljesen jegyzőkönyvileg hálás köszönetet szavaz. És miután Ő Excellenciájának főpásztori magas leirata az egyházmegye mindenik esperes kerületét azon tervezethez hozzá szólanival feljogosította, kerületünk papsága a tervezetet pontonként felolvasva komolyan megvitatta, s az érintetlenül hagyott §§-okat elfogadta; a többiekre vonatkozó módosító vagy pótló javaslatát pedig mint saját határozatául megállapított szavazó véleményét megokolással együtt szövegezve következőben adja elő:

1. §. Meghagyandó azon módosítással, hogy a „róm. kath.“ jelző illesztessék be.

5. §. Ezen §-t. így kívánjuk módosítani:

Mindenik tagnak joga van: a.) A beállott munkaképesség esetében a szolgálati idejének és tagsági díjának megfelelő évi nyugdíj összeghez, és pedig úgy, hogy az összeg, bármely téren is működött a tag, a legnagyobb nyugdíj egyszeresen felül nem emelhető.

b.) pont meghagyandó és utána teendő a következő:

c.) pont: Minden kerület összes papjainak testületileg joga van a gondnokságra, kezelésre és számadásra felmerülhető észrevételeit s bírálatát jegyzőkönyvileg az intézet védnökéhez feljuttatni s a netalán szükséges javítást kérni.

6 §. 2-ik és 4-ik bekezdése így módosítandó:

... A második bekezdésbe betendő ezen hozzáfűzés: A káptalan tagjai fizetik a 14. §-ban megállapított tagsági díjnak maximumát, de állandó javadalmazási állapotuknál fogva nyugdíjra igényt nem tarthatnak.

A szerzetesek által ellátott beneficiumok szintén a 14. §-ban meghatározott díjösszegnek minimumát fizetik.

A negyedik bekezdés intézkedése első tekintetre igazságtalannak tűnik fel: hogy a szerzetes administratorok díj-fizetést tesznek s mégis nyugdíjra igényt nem tarthatnak; de ha figyelembe vesszük azt, hogy a szerzetes administratorok az egyházmegye beneficiumát élvezik és azon szerzett vagyonuk előtt, a szerzet rendelkezik, s rendi állapotuknál fogva, sem

nem igazságtalan, sem nem méltánytalan. Éppen azért a szerzetes administratorok tagjai ugyanaz intézetnek, de nyugdíjra igényt nem tarthatnak.

Mint hogy a szerzetes adminisztrátorok között olyanok is vannak, kik vagy egészen vagy részben a szerzet költségén adminisztrálnak; azok, melyek részben a szerzet költségén adminisztráltak, a tagsági díj fizetése alól mentessenek fel egészen; azok pedig, melyek a szerzet költségén csak részben láttatnak el, fizessék a beneficium mérlege szerinti összeget.

7. §. a.) pont érintetlenül hagyható.

b.) pont kibagyandó és helyébe ez teendő:

A tagok önkéntes adományai és az egyházmegyei statutumok szerint, vagyonuk $\frac{1}{8}$ részének véghagyományai.

c.) pont meghagyandó.

d.) pont új módosítandó: A mindenkori erdélyi főpásztorok évi kegyes adománya mély hódolattal kérendő.

e.) pont meghagyandó.

f.) pont hozzá csatolandó ily formán: A vallás alapnak kiségitő évi járandóságát az összes papságnak fűni aláztos kérelmezésével reméljük és ohajtjuk megnyerüni; mert különben a szükséglet nagyságához, papságunknak többszörös és terhes önkénytes megadóztatása sem eredményezne elégséges jövedelmet; és ily helyzetben a mindenkori apostoli főpásztorok és státusunk kormányzatára sérelmes volna annak bizalmatlan feltevése, hogy ily közszükségre az ohajtott gyarapítást nem akarnák eszközölni.

8. §-nak végéhez csatolandó: . . . . . azon minden kire kiható egyetemleges felelősséggel, mely az összes egyházi számadókra kiterjedő szabályzatban meg van határozva. A 13. §. így változtatandó: . . . . . Az évi nyugdíj minimuma 500 forint, maximuma pedig: 1000 forint.

14. §. A papi nyugdíj intézetnek minden tagja a nyugdíj alapszabályzat életbeléptetésétől kezdve köteles évenként: 1 — 20 évi szolgálat után 15 forintot

21 — 25	„	„	18	„
26 — 30	„	„	21	„
31 — 35	„	„	25	„
36 — 40	„	„	30	„
40 éven felüli	„	„	35	„

tagsági díjat fizetni.

A nyugdíjintézet alapjának gyarapítása érdekében a nyugdíjasok is tartozzanak életük végéig az általuk élvezett nyugdíjnak 20%-át évenként az alapba befizetni.

16. §. erre változtatandó: a világi peres eljárás kihagyandó, helyette főpásztori megintés, egyházi végrehajtás alkalmazandó.

17. §. szövege helyett, a következő szöveg veendő fel:

Rendes nyugdíjra jogosult a 6. §. 2-ik és 4-ik bekezdésében kivettekén kívül az intézet minden egyes tagja szolgálati idejéhez mérten, ha aggkor, szellemi vagy testi fogyatkozás miatt munkára képtelenné válik s ezt két orvos szakértői véleményével és kerületi papságnak a szakértői véleménynyel egybehangzó ajánlatával igazolja.

A gymnasiumi paptanárok, katona papok és papnevelők csak annyiban tarthatnak a papi nyugdíjhoz igényt, a mennyiben másnemű nyugdíjuk a papi nyugdíj szolgálati időszerinti összegénél kevesebb volna, mely esetben a más

téren nyert nyugdíjuk a szolgálati időnek megfelelőleg a papi nyugdíj alaphól kiegészítendő; ha csak végkielégítésben részesülnek s a lelkészetre is képtelenségük bizonyítatik, akkor a 17 §-ban megállapított szolgálati időszerinti nyugdíjat kapják; ha pedig a papi nyugdíj maximumánál nagyobb, teljes nyugdíjat élveznek, semmi nemű papi nyugdíjat nem kapnak, hanem az általuk befizetett tagsági díjösszeg nekik egyszerűen vissza fizetendő.

Minden nyugdíjra jogosult tag:

1 — 20 betöltött szolgálati év után	500 forint.
21 — 35 „ „ „	600 „
26 — 30 „ „ „	700 „
31 — 35 „ „ „	800 „
36 — 40 „ „ „	900 „
40 felüli „ „ „	1000 „

nyugdíjban részesül, ha tagsági díját ezen szolgálati éveknél megfelelően a 14 § értelmében fizeti.

20 §-nak d.) pontja így módosítandó: vagy szerzetbe lép, a míg munkaképes.

Az átmeneti intézkedések 2-ik pontja így módosítandó: Jelen szabályzat életbe léptetésétől számított 5 éven belül bekövetkezhető munkaképtelenség esetében, senki sem részesül 700 forintnál magasabb nyugdíjban; a 700 forintban is csak a 30 éven felül szolgáltak részesülhetnek; s ezek is úgy, ha előre 100 forintot az alapba befizetnek.

Az érintett §§-ok módosításának indokolása.

1-ör. Az 5 §. módosításában szolgálati idő, ennek megfelelő tagsági díj és ezeknek megállapított kulcsa szerinti nyugdíj javasoltatik, az igazságtalan kettőzés mindenki elől elzárassék; és pedig azért, mert az igazságtalan: mivel senki sem képes egynél több szolgálatra, ha mégis ezt valaki el akarná vitatni, az kénytelen lenne azt elismerni, hogy akkor a többi is képes volna, mint ő több szolgálatra s így több fizetésre is, a mi képtelenség és igazságtalanság.

Ezen §. módosítása a c.) pont bevételét azért javasolja, mert ha minden megadóztatásunk mellett sem kaphatnánk egy kevés hozzájárulást, akkor az autonómiának csak halvány sugara élvezetétől is el lennénk tiltva.

2-ör. A 6. §. 2-ik és 4-ik bekezdésére vonatkozó módosítás nem egyéb, mint a tervezet szövegének szabatos kiegészítése.

3-ör. A 7. §. b.) és d.) pontjának módosítását s az f.) pont felvételét is a cél nagyságához nem elégséges alap gyarapítása teszi szükségessé, mert a mikor statusunk összes papsága — a mint hisszük — kész a b.) pontbeli második megadóztatást is teljesíteni, akkor ezen státus kormányzatára sem lehet sérelmes azon feltevés, hogy ezen általánosan ohajtott és szükséges gyarapítást ne akarná eszközölni, különösen akkor, mikor meg van ennek a kérelmezési útja és módja.

4-er. A 8. §-hoz tett pótvajavaslat jogosultságát önmaga magyarázza meg.

5-ör. A 14 §. módosításában javasolt szolgálati idő és tagsági díj arányát a nagy célhoz szükséges eszközök kívánalma mellett az igazságosság és méltányosság is nélkülözhetlenné teszik.

6-ör. A 16 §. módosításának szükségességét a korszellem magyarázza meg.

7-er. A 17. §. módosítása nélkül a papi nyugdíjintézet

nem lenne egyéb, mint valami életbiztosító intézmény. A 17. §-nak javaslatba hozott módosítása által fog a papi nyugdíj intézet, czimének és czéljának megfelelő életképes, gondos és igazságos intézettel tétetni s minden követelésnek megfelelővé válni; ezen módosítás által lenne minden irigység önzés, kapzsiság és ezekből származható támadás elhárítva. Ezen 17. §-nak tervszerű beosztása és javasolt módosítása azért is mellözhetlen mert:

a.) Semmiféle nyugdíjintézetet, annál kevésbé nem lehet a papi nyugdíjintézetet, kizárólag a tagsági díjak aránykulcsára fektetni; hanem a szolgálati idő aránykulcsára is kell alapítani, mint ez a katonai, birói, tiszti, tanári, tanítói, vasuti s. t. b. nyugdíj intézeteknél is ususban van; mert ha csupán a tagsági díjkulcs érvényesülne, akkor némelyek nem szégyenlenék több tagdíjjal, több intézetben is nyugdíjakat vásárolni.

b.) hogyha minden tag „tekintet nélkül szolgálati évére“ és tekintet nélkül arra, hogy más téren szép, a papi nyugdíj maximumát meghaladó nyugdíjjal ellátva korlátlanul jutna a tervezett osztály nyugdíjhoz, azt az alap semmi esetre sem bírná meg.

c.) de a tervezetben álló nyugdíj aránytalansága miatt az alap elégtelensége daczára is, oly pályadíjúl fogva szolgálni, melyet az oly szelleműek, kiket ellenőrizni nem lehet s úgy a más téren működők is rohamosan támadnának meg, s így a közczélt lehetetlenné tennék.

d.) hogy a gymnasiumi paptanárok, katona papok, papnevelők és lelkipásztorok között semmi féle különbségnek nem szabad lenni; hogy igazság és jog szerint minden pap köteles a papi nyugdíjintézetbe belépni, annak terheit a megállapított szolgálati idő kulcsa szerint viselni és szükség esetén megállapított nyugdíj kiegészítést véve, a 17. §-ban javasolt eljárású fizetésekét élvezni számtalan döntő ok határozza meg. Ezekből csak azt említjük meg, miszerint:

1.) A gymnasiumi paptanár, azért mert még tovább is tanul, semmiféle külön jogot nem szerezhet, mert azt a.) nem a saját, hanem az egyházmegye tetemesebb költségén végzi, b.) mert az alatt, míg tovább tanul, más téren nem tesz semmi szolgálatot, míg c.) a más téren működő papok ezen költsékezést nem élvezik s azon idő alatt mégis terhes szolgálatot teljesítenek, d.) mert ellátása sokkal jobb és biztosabb, e.) mert szolgálata az évenkénti 3 havi szüneten kívül is kényelmesebb és f.) mert állása kevesebb költsékezéssel van összekötve.

2.) De azért a papi nyugdíj intézetből nem zárható ki egy pap sem, mert a) a felszenteléskor mindenik „ad titulum dioecesis“ vétetik fel, b) mert a felszenteléskor még senki sem tudja, melyik téren fog működni, c.) mert megtörténhetik hogy többen átmennek egyik állásról a másikra, d) mert előfordulhat azon eset is, hogy a tanári pályán, katonai és nevelői téren, némelyek csak csekély végkielégítéssel, vagy hiányos nyugdíjjal maradhatnak, miért is az ilyenek a módosított szabály szerint és a testvéri osztó igazság szerint is méltányosan kiegészítendők. Ha pedig a más téren teljes nyugdíjat nyertek, a befizetett tagsági díjak összegét, mely cautionál szolgált, kapják vissza.

A 17. §-nak javaslatba hozott módosításával kapcsolatban álló osztályzatra, melynél fogva az 1—20 évi szolgálat után 500 forint nyugdíj esnék, okot szolgáltattak: az ifjú papoknak

a modern társadalmi élettel szemben követendő conservatioja, befizetett kevés tagsági díjösszegük, kevés szolgálati idejük, a régi és jelenleg nyugdíjazottak nyugdíj összegének — kik 300—400 forinttal is tisztességesen kijöttek — figyelembe vétele.

8-or. A 20. §. módosítása úgy értelmezendő, hogy azon megyei papok, kik felsőbb fokú tökéletesedés tekintetéből szerzetes rendbe lépnek át és vétetnek fel, nyugdíjra igényt nem tarthatnak: de ha szolgálatok alatt munkaképtelenné lettek s így csak lakás és ellátás végett mennek szerzetbe, a szolgálattidejüknek megfelelő nyugdíjhoz joguk van.

9-er. Az átmeneti intézkedés 2-ik pontja, és az arra vonatkozó módosítás és megszorítás a nyugdíjalap gyarapításának tekintetéből vétetett fel.

Bezdó fejezet.

Miután a fenn érintett papi nyugdíjintézet felállításának a szükséglet fedeztetése tekintetéből, az ennek megfelelő alap létesítésére fektetendő a főszűly: ezen kerület minden lehető módot arra nézve fölélt, hogy az alap minél jobban gyarapodjék: és az alapszabályzat-készítő főtisztelendő központi bizottságot is tisztelettel kéri, hogy egy erős életképes alap megeremtésére, ha szükségesnek látja, a tagsági díjat emelje, és mindenik tagot esetleg egy szolgálati idő szerinti összegecskének egyszer mindenkorra való fizetésére is kötelezze: ha pedig az alapot elég erős és biztosítottnak itéli, a tagsági díjat vonja kevesebbre. De egy erős alap létesítése céljából semmi áron sem szabad az áldozat meghozatalától visszariadni.

Eppen azért szem előtt tartva a papi méltóságot és a nyugdíjintézet magasztos célját, akkor, mikor a tanárok nyugdíja jelenleg is 1200 frt, arra kell törekedni, hogy a papi nyugdíj minimuma 500 frt, maximuma pedig 1000 forintban a 14. és 17. §§-ok módozata szerint megállapíttassék.

Ezek után több tárgy nem lévén, a jegyzőkönyv bezáratott.

K. m. f.

Buzás Mihály
t. kanonok, főesperes.

Veress Sándor,
t. alesperes kerületi jegyző.

K i v o n a t.

A kézdi-orbai róm. kath. esperesi-kerületi papság 1895. évi április hó 25-én Kézdi-Vásárhely-Kantában, a gymnasium rajztermében, Bálint László főesperes elnöke alatt tartott tavaszi koronagyűlésének jegyzőkönyvéből.

IV. Főesperes megvitató tanácskozás alá terjeszti Püspök ur ő Nagyméltóságának 880—1895 sz. kegyes leirata mellett leküldött és már körözött „az erdélyegyházmegyei papi nyugdíjintézet alapszabályai“ tervezetét.

A kerületi papság köszönettel fogadta a főtisztelendő püspöki Szentzsék által kidolgozott erdélyegyházmegyei papi nyugdíjintézet alapszabályainak tervezetét s azt — azon reményben, hogy nem jut a még 1883-ban 1369 sz. a. leadott volt alapszabály-tervezet sorsára -- bígadt és komoly megfontolás után a következő módosításokkal ajánlja Püspök ő Nagyméltóságának elfogadásra és megerősítésre:

1. Az 1. §. alatt a nyugdíjintézet címébe vételessék be a „róm. kath.“ jelző.

2. A 2. §-ban „kik aggkor“ után tételessék oda: illetve 35 évi szolgálat után stb.

3. A 4. §. toldassék ki ezzel: bizonyos feltételek és

meghatározások mellett, amik alább jelöltetnek meg és köttetnek ki.

4. Az 5. §. a) pontja kezdessék így: 35 évi szolgálat után vagy az az előtt beállott munkaképtelenség esetében stb., b) pontja pedig szövegeztessék így: hogy a püspök közvetítésével a nyugdíjalap állásáról készített részletes évi számadások alapján kimerítő tudomást szerezzen.

5. A 11. §. után egy új §. veendő fel „felügyelő bizottság“ czimmel, mely bizottság az egyházmegyei papság kebeléből, az esperesi kerület által három évről három évre választott 5 tagból álljon s melynek teendője legyen, hogy a nyugdíjintézet alapvagyonára és annak kezelésére felügyeljen.

6. A 12. §. azzal toldandó meg, hogy a káptalani tag az eddig élvezett kezelési % ról lemond az alap javára.

7. A 14. §-ban a szegényebb sorsu káplánok méltányosságai szempontból képezzenek kivételt az által, hogy 10—10 frt. befizetésével biztosíthatassák maguknak a második osztályu nyugdíjat.

8. A 16. § változtassék oda, hogy a tagsági díjak minden év első negyedében fizetessenek illetve, szedessenek és terjesztessenek be.

9. A 17. §. első bekezdéséből „tekintet nélkül szolgálati évére“ hagyassék ki, a helyett írassék „35 évi szolgálat után“ stb., sőt biztosíttassék a püspöknek is 35—40 évi szolgálat után a nyugdíjzatás joga, ha az ügy úgy kívánja, még ha „beigatott“ javadalmas is az illető . . .

A 17 §. második bekezdése pedig formuláztassék így:

A tanári pályán alkalmazott egyházmegyei papok, valamint a katonapapok és nevelők, mint ilyenek, az egyházmegyei nyugdíjalapba tagsági díjakat nem fizetnek. Ha azonban ilyenek lenni megszűnnek és a lelkészi pályán alkalmaztatnak akkor tartozoznak a tagsági díjakat az alapba visszamenőleg befizetni, hogy ez által nyugdíjjogosultságot nyerjenek. (A végkielégítésből p. o. ez jól kitélik.) Azon paptanárok, katonapapok és nevelők, akik rendes nyugdíjzatásuk után alkalmaztatnak a lelkészi pályán s a nyugdíj mellett élvezik a lelkészi javadalmat, a lelkészi pályán való munkaképtelenségük esetén sem számíthatnak lelkészi nyugdíjra az alap jól felfogott érdekében, minthogy a kétféle, a tanári nyugdíjból és lelkészi fizetésből, előnyös anyagi helyzetet biztosíthatnak maguknak a munkaképtelenség napjaira.

10. A 18. § ban az „utólagos“ „előlegessel“ cserélendő fel.

11. Az „átmeneti intézkedések“ történjenek úgy, 1) hogy a tényleges nyugdíjban lévő papok közül a fedhetetlen előélettek számíthatassanak második osztályu nyugdíjra; 2. hogy az öt éven belüli munkaképtelenek közül azok, akik a lelkészi pályán 40 évet már betöltöttek, igényt tartassanak első osztályu nyugdíjra

12. Minthogy a nyugdíjalapszabály tervezetben gondon és figyelmen kívül hagyatott, hogy a 7 §. a, b, c, d, e pontjai alatt felsorolt, illetve kilátásba helyezett szép és nagy vagyon megőrzéséért és rendes gyümölcsöztesítésének biztosításaért felelős garanciát ki és mivel nyújt: óhajtandó, hogy a püspök és káptalan erkölcsi kezeséget és anyagi felelősséget vállaljanak és hogy ezen garancia §. által biztosíttassék. Erre a mult szomorú tapasztalatai óva intik az egyházmegyei papságot.

A koronagyűlés az alapszabály-tervezetet egyekben érintetlenül hagyván, tiszteletteljesen tett észrevételei és megjegyzései magas méltóságának alázatos kérése mellett felterjeszti Püspök ur ő Nagyméltóságához az alapszabályok megerősítése és érvényre emelése végett, hogy azok már 1896 évi január 1-én életbe lépjenek.

A kivonat hitelell.

Lemhény, 1895. május 20.

László József,
plébános, egyházkerületi jegyző

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Forster János.

Szerkesztőtársak: Bálinth György, Dr. Csérni Béla, Fejér Gerő, Vass Albert

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.